

OPETTAJAN OHJE

AIHE: Media ja minä	LAITTEET JA MATERIAALIT: iPad tai tietokone
LUOKKA-ASTE: 8	SOVELLUS: Selain
KALENTERIN KOHTA: Vuosittain opiskeltavat asiat 8. luokka: Media ja minä	LYHYT KUVAUS: Tutustutaan eri näkökulmista siihen, mitä media on. Käsitellään yksityisyyttä ja turvallisuutta mediassa. Keskustellaan tekijänoikeuksista ja siitä, millaiset tekijänoikeudet oppilaalla itsellään on. Keskustellaan viestimisestä erilaisissa mediaympäristöissä sekä harjoitellaan myönteistä ja asiallista viestintää Wilmassa.
AIKATAULUEHDOTUS: 2 oppituntia	
OPPIAINEET: Kaikki oppiaineet	

Digitaitokalenterin kohta

Vuosittain opiskeltavat asiat, 8. luokka: Media ja minä

- Tutustutaan erilaisten medioiden peruskäsitteisiin ja toimintaperiaatteisiin (esim. kaupallinen, julkinen). Huolehditaan omasta yksityisyydestä ja turvallisuudesta (henkinen, fyysinen ja digitaalinen) mediassa. Keskustellaan, miten eri asioista (esim. koulu, koti, harrastukset) viestitään niissä medioissa, joita oppilailla on käytössä.
- Keskustellaan erilaisista tavoista viestiä eri mediaympäristöissä tilanteen mukaisesti. Pohditaan, millainen on myönteinen viestintäilmapiiri.
- Keskustellaan oppilaan omista ja muiden henkilöiden tekijänoikeuksista. Tutustutaan tekijänoikeuslakiin. Opitaan noudattamaan sitä kaikessa toiminnassa.

Pedagogiset vinkit

Tämän kokonaisuuden tavoitteena on johdattaa oppilaita tiedostamaan, miten monimuotoisia ilmiöitä mediaan liittyy. Median ja mediasisältöjen käsittelyn tavoitteena on myös auttaa oppilaita ymmärtämään, että mediaympäristöissä on toimijoita, jotka hyötyvät median käyttäjien toiminnoista ja heidän yksityisistä tiedoistaan. Tämän vuoksi oppilaita ohjataan panostamaan omaan yksityisyyteensä ja turvallisuuteensa mediaympäristöissä. Mediaan liittyen käsitellään myös tekijänoikeuksia sekä harjoitellaan viestimistä erilaisissa mediaympäristöissä.

Oppilaille mediaympäristöissä vertaisten kanssa viestiminen on tuttua, mutta yleiskielisten asiallisten viestien kirjoittaminen vaatii harjoitusta. Tämän vuoksi harjoitellaan asiallisen Wilma-viestin kirjoittamista.

Kokonaisuus sisältää opettajan ohjeen, keskeisten käsitteiden määritelmät ja esitysmateriaalin. Esitysmateriaali ohjaa oppituntien kulkua. Opettajan ohjeessa on jokaiseen aihealueeseen ohjeita ja vinkkejä sekä vaihtoehtoisia käsittelytapoja.

HUOM! Materiaalissa on runsaasti sisältöä ja tekemistä. Tarkoitus ei ole käydä läpi kaikkia ehdotuksia, vaan opettaja valitsee tilanteeseen ja ryhmälleen sopivat käsittelyvaihtoehdot. Opettajan ohje kannattaa lukea ennen oppituntien aloittamista ja valita työskentelytavat.

Keskeiset käsitteet

Keskeiset käsitteet löytyvät erillisestä tiedostosta.

Työskentelyohjeet

Media ja minä -kokonaisuus muodostuu neljästä osa-alueesta:

1. Median perusasiat haltuun (diat 4-8)
2. Yksityisyys ja turvallisuus mediassa (diat 9-11)
3. Tekijänoikeudet (diat 12-17)
4. Viestintä mediaympäristöissä (diat 18-23)

Kokonaisuuden voi opiskella myös osissa.

Oppilaan materiaalissa olevien symbolien selitykset:

POHDINTA: Pohtikaa ja keskustelkaa yhdessä koko ryhmän kanssa.

TEHTÄVÄ: Oppilaat tekevät tehtävän ohjeen mukaan.

TIETOA: Täältä löytyy hyödyllistä informaatiota. Nämä kannattaa lukea.

VIDEO: Katso aiheeseen liittyvä video.

DIA 2: Tervetuloa!

Tervetuloa opiskelemaan 8. luokan **Media ja minä** -kokonaisuutta!

Kokonaisuuden kesto on **kaksi oppituntia** ja se koostuu neljästä osa-alueesta.

1. Median perusasiat haltuun
2. Yksityisyys ja turvallisuus mediassa
3. Tekijänoikeudet
4. Viestintä mediaympäristöissä

Kuva: Bing Image Creator / DALL-E3

Opettaja näyttää esitysmateriaalin oppilaille digitaitokalenteri.fi-sivustolta. Oppilaalla laite on välttämättömän ainoastaan osiossa 4, jolloin he voivat avata materiaalin myös omilla laitteillaan.

Kokonaisuus etenee opettajan johdolla keskustelun.

DIA 3: Tervetuloa!

Tervetuloa opiskelemaan 8. luokan **Media ja minä** -kokonaisuutta!

Materiaaleissa käytetyt symbolit:

- **POHDINTA:** Pohdi ja keskustele ryhmän kanssa.
- **TEHTÄVÄ:** Tee tehtävä annetun ohjeen mukaan.
- **TIETOA:** Saat hyödyllistä lisäinformaatiota, nämä kannattaa lukea.
- **VIDEO:** Katso aiheeseen liittyvä video.

Käydään läpi materiaaleissa käytetyt symbolit ja niiden merkitykset.

DIA 4: Osa 1. Median perusasiat haltuun

Ensimmäisessä osassa vastataan eri näkökulmista kysymykseen "Mitä media on?". Tarkoitus on antaa yleiskäsitys siitä, millaisia ilmiöitä mediaan liittyy. Näitä aiheita käsitellään laajemmin äidinkielen 8. luokan sisällöissä.

DIA 5: Viestintäkanavat

Mitä media on? OSA 1

i Medialla tarkoitetaan erilaisia **viestintäkanavia**.

Henkilökohtaiset viestintävälineet <ul style="list-style-type: none"> • Puhelin • Sähköposti • Pikaviestipalvelut 	Joukkoviestintävälineet <ul style="list-style-type: none"> • Televisio • Radio • Sanoma- ja aikakauslehdet • Internet • Sosiaalinen media
---	---

Luokittele laatikoiden viestintävälineet henkilökohtaisiin ja joukkoviestintävälineisiin.

Pinterest   Snapchat   Instagram   TikTok   YleX   YouTube
 TV2   X   Discord   Twitch   WhatsApp   Savon Sanomat

Materiaalissa mainitaan joitakin viestintävälineitä. Luokassa voidaan pohtia, mitä muita viestintävälineitä oppilaat keksivät. Esimerkiksi pelikonsolit ovat myös viestintävälineitä. Voidaan myös keskustella, onko esimerkiksi sosiaalinen media aina joukkoviestintää.

Tehtävän vastaus:

Selkeitä joukkoviestintävälineitä ovat Savon Sanomat, TV2, YleX ja Twitch. Kaikkia muita voidaan käyttää sekä henkilökohtaiseen että joukkoviestintään. Keskustelkaa, miten oppilaat käyttävät eri välineitä. Kuka keskittyy yksityisviesteihin, kuka jakaa isommalle yleisölle? Mitä sovelluksia oppilaat käyttävät yksityisviestintään ja mitä joukkoviestintään?

DIA 6: Mediasisällöt ja niiden tulkitseminen

Mitä media on? OSA 1

i Medialla tarkoitetaan **sisältöjä**, jotka ovat syntyneet välineiden ympärille. Mediasisältöjä ovat esim. uutiset, viestit, videot, kuvat ja pelit. Niitä kannattaa arvioida kriittisesti seuraavien kysymysten avulla.

Kuka tuottaa?	Miksi?
MEDIA	
Kenelle?	Mitä ei kerrota?

- Tuottaako sisällön tutkimusta tehnyt journalisti, poliitikko, tunnettu somevaikuttaja vai naapurin Pena?
- Halutaanko sisällöllä välittää tietoa, mainostaa tai vaikuttaa mielipiteisiin?
- Kenelle sisältö on tarkoitettu: isolle katsojajoukolle, yksityiselle kaveriryhmälle vai jollekin siitä välittä?
- Kerrotaanko aiheesta eri näkökulmista? Onko jokin näkökulma jätetty pois?

Mediasisältöjä ovat mm. uutiset, viestit, videot, suoratoisto, radio-ohjelmat, kuvat ja pelit. Kysymykset voidaan käydä läpi niin, että oppilaat valitsevat jonkin heille tutun sisällön ja arvioivat sitä kysymysten avulla.

DIA 7: Median kaupallisuus

Mitä media on? OSA 1

i Mediaan liittyy usein **kaupallisuus**. Se tarkoittaa, että joku saa rahaa siitä, mitä katsot tai kuuntelet. Mainoksilla houkutellaan ostamaan tai pyritään vaikuttamaan ihmisten mielikuviin. Mainosten avulla pystytään tarjoamaan kuluttajalle maksutonta sisältöä. Ne voivat myös vaikuttaa näkemyksiin sisällöstä. Suomen ainoa ei-kaupallinen media on Yle.

? Pohdi alla olevia käsitteitä.

- Mitä ne tarkoittavat?
- Mitkä käsitteet liittyvät toisiinsa? Miten?

suora mainonta   kaupallinen yhteistyö
 epäsuora mainonta   tuotesijoittelu   sponsori
 mainosbanneri   klikkiotsikko   kohdennettu mainos

Oppilaiden kanssa keskustellaan kaupallisuuden vaikutuksista heille tuttuihin medioihin. Miten mainokset vaikuttavat heidän verkossaan näkemiinsä sisältöihin? Mainokset voivat esimerkiksi keskeyttää mediasisällön, olla osana sisältöä tai koko mediasisällön aihe.

Tehtävän vastaus:

Käsitteet voivat liittyä toisiinsa eri tavoin. Kaupallinen yhteistyö ja mainosbanneri ovat suoraa mainontaa. Tuotesijoittelu ja sponsorien näkyminen esim. urheilijoiden vaatetuksessa voivat olla epäsuoraa mainontaa. Muun muassa klikkiotsikoiden ja evästeiden avulla kerätään ihmistä tietoa, jonka avulla heille tarjotaan kohdennettua mainontaa. Keksikää käsitteiden välille muitakin yhteyksiä.

DIA 8: Medialukutaito

Medialukutaito

OSA 1

i Media on niin monimutkainen kokonaisuus, että sen ymmärtämiseksi tarvitaan hyvää medialukutaitoa.

Internetin aikakaudella mediaa voi tuottaa helposti kuka tahansa. Ihmisten lisäksi tekoäly vaikuttaa koko ajan enemmän siihen, mitä näemme ja kuulemme ympärillämme. Tämän vuoksi mediasisällöt vaativat kriittistä tarkastelua.

- Medialukutaito tarkoittaa kykyä
  - tunnistaa ja tulkita viestejä
  - suodattaa ja arvioida informaatiota
  - käyttää mediaa ja tuottaa itse viestejä.

Oppilaiden on tärkeä ymmärtää, että kaikki internetissä vastaan tuleva ei ole totta. Tekoäly vaikuttaa mediasisältöihin enenevässä määrin tavoilla, jotka voi olla vaikea tunnistaa. Tämän lisäksi informaationsodankäyntiin liittyvä tietojen väärentäminen yleistyy, kun maailmantilanne kiristyy.

Tässä kohdassa oppilaiden kanssa voidaan pohtia tekoälyn näkymistä heidän arjessaan. Käytät tekoälyä esimerkiksi puhelimella, jos hyödynät kasvojentunnistusta, puheentunnistusta tai filttareita. Navigaattoreissa mm. nopeimman reitin suositukset tehdään tekoälyn avulla. Verkkokaupoissa, suoratoistopalveluissa, hakukoneissa ja sosiaalisessa mediassa tekoälyä käytetään suosittelemaan sinulle sopivia vaihtoehtoja. Näissä kaikissa toiminnoissa on erilaisia hyötyjä, mutta tekoälyn integroinnissa on myös haittoja. Tekoäly ei ole älykäs tai kaikkietävä, vaan ihmisten opettama. Tekoälyn toimintalogiikkaan tutustuminen on tärkeä osa sen kriittistä ja vastuullista käyttöä.

DIA 9: Osa 2. Yksityisyys ja turvallisuus mediassa

Toisessa osassa käsitellään yksityisyyttä sekä digitaalista, henkistä ja fyysistä turvallisuutta mediassa.

DIA 10: Yksityisyys ja turvallisuus mediassa

OSA 2

Yksityisyys ja turvallisuus mediassa

i Yksityisyyden ja turvallisuuden huomioiminen median käytössä on tärkeää. Katso ensin video aiheesta.

Video: Yksityisyys ja turvallisuus mediassa (5 min.)

? **Pohdi seuraavia kysymyksiä:**

- Millaisia riskejä liittyy siihen, jos jaat paljon asioita itsestäsi ja muista sosiaalisessa mediassa?
- Miten voit rajoittaa tietojesi näkyvyyttä?
- Miksi kaksivaiheinen tunnistautuminen on suositeltavaa? Kuinka se voi suojata sinua verkkorikollisuudelta?

Ensin katsotaan video aiheesta.

HUOM! Internet-selaimen yksityinen selaustila poistaa selaushistorian ja tyhjentää evästeet, kun istunto suljetaan. Sivut, joilla vierailaan, voivat kuitenkin seurata käyttäjää ja kerätä hänestä tietoja. Sillä ei siis voi suojata omia tietojaan.

Esimerkkivastauksia dian kysymyksiin:

- Itsestä jaetut yksityiset asiat saattavat kaduttaa myöhemmissä elämänvaiheissa. Yksityisten tietojen jakaminen ja niiden joutuminen väriin käsiin saattaa altistaa esimerkiksi identiteettivarkaudelle, häirinnälle, kiristykselle tai kunnianloukkaukselle.
- Sosiaalisessa mediassa tietojen näkyvyyttä muille käyttäjille voi rajoittaa palvelun yksityisyysasetuksista. Tiedot jäävät kuitenkin palveluntarjoajalle, joka voi myydä niitä kolmansille osapuolille. Täytyy olla myös tarkka siitä, mihin somesovellukselle sallitaan pääsy laitteella (esim. yhteystiedot, sijainti, selaushistoria).
- Kaksivaiheinen tunnistautuminen on suositeltavaa, koska se estää 99 % väärinkäytösyryksistä. Kun kaksivaiheinen tunnistautuminen on käytössä, pelkällä salasanalla ei pääse murtautumaan käyttäjän tietoihin.

DIA 11: Henkinen ja fyysinen turvallisuus

OSA 2

Henkinen ja fyysinen turvallisuus

⚙️ Asteikolla 0-10, miten isoksi riskiksi koet seuraavat?

1. Arkaluonteisten kuvien jakaminen viestiryhmissä
2. Järkyttävien kuvien tai videoiden näkeminen somessa
3. Yksityisestä asiasta kertominen somessa
4. Oman sijainnin jakaminen somessa

Oletteko ryhmässä samaa mieltä?
Millaisia riskejä näihin tilanteisiin liittyy?

Oppilaat pohtivat pareittain tai pienryhmissä, miten isoksi riskiksi kokevat neljä tilannetta, jotka uhkaavat eri tavoin henkistä ja/tai fyysistä turvallisuutta. Samalla he sanoittavat, millaisia riskejä mihinkin väittämään voidaan liittää. Riskilukemista voidaan tehdä luokan koonti ja näin saada selville luokan mielestä suurin riski.

Esimerkkivastauksia riskien pohdintaan:

1. Luotatko täysin kaikkiin viestiryhmän jäseniin? Joku ryhmästä voi lähettää kuvia eteenpäin, minkä jälkeen et pysty kontrolloimaan sitä, miten niitä käytetään.

2. Järkyttävät mediasisällöt voivat herättää voimakkaita tunteita, kuten pelkoa, surua, vihaa tai inhoa. Niistä voi aiheutua mm. huomattavaa ahdistusta, pahoinvointia, stressiä, univaikeuksia tai painajaisia.
3. Yksityisestä asiasta kertominen ei ole automaattisesti negatiivinen asia. Sosiaalisesta mediasta voi löytää yhteisöjä, joista löytää ystäviä ja vertaistukea itselleen. On kuitenkin tärkeää huolehtia oman yksityisyytensä rajaamisesta: kaikkea ei kannata kertoa kaikille. Riskinä on mm. häirintä, nettikiusaaminen ja tietoturvaloukkaukset.
4. Oman sijainnin jakaminen on riski. Sillä tavoin voi altistua erilaisille rikoksille, kuten identiteettivarkaudelle, murrolle tai vainoamiselle.

DIA 12: Osa 3. Tekijänoikeudet

Kolmannessa osassa määritellään, mitä tarkoittavat tekijänoikeudet ja pohditaan, millaisia tekijänoikeuksia meillä kaikilla on.

DIA 13: Tietoa tekijänoikeuksista

Video johdattelee aiheeseen.

DIA 14: Sinullakin on tekijänoikeudet, väittämät 1/2

Tämä osio voidaan pelillistää: oikein menneestä vastauksesta saa pisteen. Jos osaa korjata väärän väittämän oikeaksi, saa lisäpisteen.

Sinullakin on tekijänoikeudet OSA 3

? Oikein vai väärin?

1. Tekijänoikeus syntyy automaattisesti heti, kun teos on valmis.
2. Voit julkaista somessa kuvan ryhmätyöstänne kysymättä muilta.
3. Julkisella paikalla **ei saa** kuvata, jos kuvaan tulee muita ihmisiä.

Käydään läpi yhteensä kuusi väittämää.

Oppilaille näytetään kolme väittämää kerrallaan.

Osa väittämissä on oikein, osa väärin. Väittämiä voi pohtia itsekseen, pareittain tai pienryhmissä.

DIA 15: Sinullakin on tekijänoikeudet, vastaukset 1/2

Sinullakin on tekijänoikeudet OSA 3

? Oikein vai väärin?

1. Tekijänoikeus syntyy automaattisesti heti, kun teos on valmis.
Oikein.
2. Teet tekoälykuvan. Sinulla on tekijänoikeus tekemäsi kuvaan.
Väärin. Kuvaa merkitään, että sen on tehnyt tekoäly.
3. Julkisella paikalla **ei saa** kuvata, jos kuvaan tulee muita ihmisiä.
Väärin. Julkisella paikalla saa kuvata. Kuvan saa julkaistakin, jos henkilöt eivät ole tunnistettavia.

Käydään yhdessä läpi vastaukset väittämiin.

Oppilaat laskevat pisteensä, minkä jälkeen peli jatkuu uusilla väittämillä.

Kohta 1: Tekijänoikeuslain §1 mukaan teos voi olla joko kirjallinen tai taiteellinen, esimerkiksi kirjoitelma tai piirros. Oppilaalla on iästä riippumatta tekijänoikeus tekemäänsä aineistoon.

Kohta 2: Tekijänoikeus voi syntyä vain luonnolliselle henkilölle, joten tekoälyllä ei ole tekijänoikeutta kuvaan. Ainakin [Kent Keirseyn on saanut tekijänoikeuden](#) täysin tekoälyn luomaan kuvaan, jota hän työsti 35 promptilla. Tekoälymallin kouluttamiseen on saatettu käyttää tekijänoikeuden alaista materiaalia, mikä on lainvastaista. Lue lisää esim. STT:n blogista: [Tekoälyllä luodut kuvat - kenelle kuuluu tekijänoikeus?](#) (19.3.2025).

DIA 16: Sinullakin on tekijänoikeudet, väittämät 2/2

Sinullakin on tekijänoikeudet OSA 3

? Oikein vai väärin?

4. Kuvan tekijänoikeus kuuluu vain kuvan ottajalle, ei kuvassa oleville henkilöille.
5. Kaikilta kuvassa esiintyviltä pitää olla lupa ottamasi kuvan julkaisuun.
6. Luokkakaveri voi vapaasti käyttää kirjoittamaasi tekstiä omassa työssään.

Tekijänoikeusväittämät jatkuvat. Väittämiä pohditaan itsekseen, pareittain tai pienryhmissä.

DIA 17: Sinullakin on tekijänoikeudet, vastaukset 2/2

Sinullakin on tekijänoikeudet

OSA 3

? Oikein vai väärin?

4. Kuvan tekijänoikeus kuuluu vain kuvan ottajalle, ei kuvassa oleville henkilöille.
Oikein.

5. Kaikilta kuvassa esiintyviltä pitää olla lupa ottamasi kuvan julkaisuun.
Oikein.

6. Luokkakaveri voi vapaasti käyttää kirjoittamaasi tekstiä omassa työssään.
Väärin. Luokkakaverisi syyllistyy plagiointiin, jos ei viittaa tekstiäsi oikein.

Kohta 5: Poikkeuksena ovat kuvat, jotka otetaan julkisissa tiloissa. Joskus kuvissa on henkilöitä, jotka eivät ole kuvan kannalta olennaisia tai ovat osa ihmismassaa. Näiden ihmisten ei katsota esiintyvän kuvissa. On hyvä pyrkiä siihen, että kuvissa näkyisi mahdollisimman vähän ulkopuolisten kasvoja.

Jos tehtävässä laskettiin pisteitä, voidaan lopuksi käydä läpi oppilaiden pistesaldot.

Ketkä luokasta saivat eniten pisteitä (maksimi 9 pistettä)? Mitkä väittämät olivat vaikeimpia? Mitkä helpoimpia?

DIA 18: Osa 4. Viestintä mediaympäristöissä

8. lk Media ja minä

OSA 4 -Viestintä mediaympäristöissä

Neljännessä osassa harjoitellaan tilanteeseen sopivaa viestintää mediaympäristössä. Tässä osassa oppilaat tarvitsevat omat laitteet viestintätehtävän tekemistä varten.

DIA 19: Miten sinä käytät mediaa?

Miten sinä käytät mediaa?

OSA 4

? 1. Millaisia mediakanavia käytät viestintään eri tilanteissa?

- Koulu (opettaja, terveydenhoitaja jne.)
- Koti
- Kaverit
- Harrastukset
- Kesätyöt

sähköposti
WhatsApp
Snapchat
Delichatit
puhelu
Wilma ...

2. Miten viestintä opettajien kanssa eroaa viestinnästä kavereiden kanssa?

Oppilaat keskustelevat kysymyksistä joko parin kanssa tai pienryhmissä.

Esimerkkivastauksia tehtävään 2:

- Opettajien kanssa viestitään samoin kuin kenen tahansa kanssa: ollaan ystävällisiä ja kohteliaita. Viestintä opettajien kanssa ei ole yhtä tuttavallista kuin kavereiden kanssa. Opettaja voi kuitenkin olla luotettu aikuinen, jolle voi kertoa henkilökohtaisia asioita.

- Opettajien kanssa viestitään yleensä eri välineillä kuin kavereiden (esim. Wilma, sähköposti, puhelu). Verkkoviestintä on yleensä tekstipohjaista ja lähetettävät kuvat liittyvät koulutöihin.
- Kavereiden kanssa puhutaan yhteisesti kiinnostavista asioista ja käytetään erilaista sanastoa kuin opettajien kanssa keskustellessa. Kavereiden kanssa käytetään pikaviestivälineitä ja monimediaisempaa viestintää.

DIA 20: Viestintä mediaympäristöissä

Viestintä mediaympäristöissä OSA 4

i Eri mediaympäristöissä viestitään eri tavoin. Opettajalle tai työnantajalle ei ole tapana kirjoittaa samalla tavoin kuin pelikaverille chatissa.

? Millaiset yksityiskohdat tekevät viestistä virallisen? Pohdi seuraavia:

- aloitus
- oikeinkirjoitus
- viestin sävy
- lopetus

Oppilaat pohtivat yksin, parin kanssa tai pienryhmissä, mitä yksityiskohtia listatuissa viestin osissa on hyvä huomioida, kun kirjoitetaan vieraammalle aikuiselle. Millainen aloitus on hyvä? Entä mitä oikeinkirjoituksesta pitää huomioida?

Esimerkkivastauksia:

- **Aloitus** on alkutervehdys, joka on omalla rivillään ja yleensä neutraali, kuten "Hei". Tervehdys saa olla persoonallinenkin, kunhan se on kohtelias.
- **Oikeinkirjoitukseen** panostaminen on tärkeä osa asiallista viestiä. Ei haittaa, jos tulee yksittäisiä kirjoitusvirheitä tai ei ole varma kaikista yhdyssanoista. Tekstissä pitää kuitenkin olla välimerkit ja isot alkukirjaimet (ei kokonaan isoilla kirjaimilla).
- **Viestin sävyyn** vaikuttaa eniten se, käyttääkö yleiskieltä vai puhekieltä ja kirjoittaako kohteliaasti. Viestissä ei kuulu käyttää loukkaavia sanoja eikä kirosanoja. Jos kirjoittaa viestiä kiihtyneessä mielentilassa, kannattaa kirjoittaessa miettiä, miltä itsestä tuntuisi vastaanottaa tällainen viesti. Ennen kuin vastaa itseä ärsyttävään viestiin, kannattaa odottaa ja antaa tunteiden laantua. Näin saa asian paljon paremmin perille.
- **Lopetus** on omilla riveillään viestin lopussa. Se voi lyhimmillään olla oma nimi, mutta usein nimen eteen liitetään pieni lopputervehdys, esimerkiksi "Terveisin" tai "t.". Juuri lopetuksen edellä ovat usein viestin lopetussanat. Lopetussanoja voivat olla esimerkiksi "Nähdään pian", "Palataan asiaan", "Kiitos avusta!" tai joku muu viestin sisältöön sopiva lyhyt lopetus.

DIA 21: Miten onnistun myönteisessä viestinnässä?

Miten onnistun myönteisessä viestinnässä?

OSA 4

i Ihmiset tulevat ymmärretyksi ja viestintä onnistuu, kun pidetään yllä myönteistä viestintäilmapiiriä.

Vinkejä myönteiseen viestintään mediassa:

- Ole kunnioittava ja kohtelias.
- Kerro ajatuksistasi ja tunteistasi suoraan. ("Minusta tuntuu, että...")
- Ihmisillä on oikeus erilaisiin mielipiteisiin.
- Älä ole ilkeä tai salli toisten olla ilkeitä.
- Osallistu rohkeasti.
- Sano vain asioita, jotka voisit sanoa myös kasvotusten.

? Millaisissa tilanteissa olet kokenut, että viestintä EI ole myönteistä? Miltä nuo tilanteet ovat tuntuneet?

Pohdintatehtävä voidaan tehdä itsekseen, parin tai pienryhmän kanssa. Luokassa voidaan pohtia lisäksi tilanteita, jossa viestintä on ollut myönteistä. Millaisissa viestintätilanteissa oppilaat ovat onnistuneet? Ovatko tilanteet olleet kasvokkain vai verkossa?

DIA 22: Viestintätehtävä, vaihtoehto A

Lopuksi tehdään viestintätehtävä, jossa kirjoitetaan asiallinen Wilma-viesti opettajalle hyödyntäen edellä käsiteltyä. **Tässä vaiheessa oppilaat tarvitsevat omat laitteet.** Opettaja valitsee, antaako ryhmälle avoimemman (A) vai suljetumman tehtävänannon (B). Vaihtoehtoja voidaan käyttää myös eriyttämiseen siten, että osa oppilaista tekee vaihtoehto A:n ja osa B:n. Oppilaat voivat tarvittaessa avata esitysmateriaalin itselleen digitaitokalenteri.fi-sivustolta.

HUOM. Ryhmäntuntemus auttaa opettajaa arvioimaan, paljonko tämän tehtävän tekemiseen vaaditaan aikaa. Opettaja voi halutessaan vastata viesteihin ja antaa lyhyen palautteen. Palautteen voi antaa myös yhteisesti.

Viestintätehtävä, vaihtoehto A

OSA 4

g Kirjoita opettajallesi Wilma-viesti.

Valitse aihe: esim. kotitehtäviin liittyvä epäselvyys, lisäajan pyytäminen koulutehtävää varten, tukiopetuksen pyytäminen jne.

Kiinnitä huomiota seuraaviin asioihin:

- Oikeinkirjoitus
- Hyvä otsikko
- Aloitus ja lopetus
- Kohtelias ja kunnioittava sävy

Kuva: Bing Image Creator / DALL-E 3

Vaihtoehto A:ssa oppilas valitsee itse aiheen, jota Wilma-viesti koskee ja keksii viestin itse.

DIA 23: Viestintätehtävä, vaihtoehto B

Viestintätehtävä, vaihtoehto B OSA 4

Alla on opettajalle kirjoitettu Wilma-viesti. **Korjaa se** siten, että

- virkerakenteet ovat oikein (isot alkukirjaimet, välimerkit)
- viesti on kohtelias ja kunnioittava
- otsikko kertoo, mistä viestissä on kyse
- mukana on aloitus ja lopetus.

Otsikko
moro

Lähetä korjattu versio Wilma-viestinä opettajalle.

mä en tuu huomenna sinne oppilas kunnan kokoukseen mulla on yks meno

Vaihtoehto B:ssä oppilas korjaa ohjeiden mukaan dialla olevan esimerkkiviestin.

Uudelleen kirjoitettu viesti voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Otsikko: *Oppilaskunnan kokous*

”Hei!

En valitettavasti pääse huomenna oppilaskunnan kokoukseen. Minulla on sillä tunnilla matematiikan koe.

Terveisin Olli Oppilas”

Oheismateriaalit ja linkit

Mediataitokoulu: <https://www.mediataitokoulu.fi/>

Mediakasvatusseura: <https://mediakasvatus.fi/>

Mediakasvatusseura, Oman datan jäljillä: <https://mediakasvatus.fi/materiaali/oman-datan-jaljilla/>

Tekijänoikeudet tutuksi Kopiraittilan koulussa:

<https://kopiraittila.fi/kopiraittilan-peruskoulu/>

<https://kopiraittila.fi/tekijanoikeustietoa/tekoaly-ja-tekijanoikeus/>